

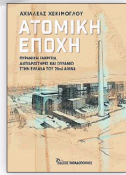

Θύμα και ο πολιτισμός

Την Τετάρτη ξεκίνησε η Διεθνής Έκθεση Βιβλίου στη Φρανκφούρτη υπό τη βαριά σκιά του πολέμου στη Γάζα και υπό το βάρος ενός σοβαρού αποτήματος, το οποίο αποτέλεσε και ένα γερό crash test για τον ρόλο του κορυφαίου αυτού πολιτιστικού θεσμού, που θα έπρεπε να ρίχνει γέφυρες ειρήνης, να ανοίγει διαλόγους στα μέλη της κοινότητας του βιβλίου για την επίλυση του παλαιστινιακού. Μόλις λίγες ημέρες νωρίτερα είχε ανακοινωθεί ότι θα αναβληθεί -για κάποτε στο απροσδιόριστο μέλλον- η προγραμματισμένη απονομή βραβείου στη 49χρονη Παλαιστίνη συγγραφέα Αντάνια Σιμπίλι για το βιβλίο της «A minor detail», ένα μυθιστόρημα εμπνευσμένο από πραγματικά γεγονότα, συγκεκριμένα από τον βιασμό και τη δολοφονία μιας νεαρής Βεδουΐνας από μια ομάδα του ισραηλινού στρατού το 1949 στην έρημο Νεγκέβ. Η απόφαση της Litpro, της οργάνωσης που απονέμει το βραβείο σε γυναίκες συγγραφείς από την Ασία, την Αφρική και τη Λατινική Αμερική, η οποία στηρίχτηκε στο τόσο φτωχό (πολιτικά) σκεπτικό «λόγω του πολέμου που ξεκίνησε η Χαμάς», φυσικά προκάλεσε αντιδράσεις. Αποχώρησαν οι Αραβες εκδότες από την έκθεση, ενώ κυκλοφόρησε επιστολή διαμαρτυρίας με εκατοντάδες υπογραφές εκδοτών και συγγραφέων, ανάμεσά τους η βραβευμένη με Νόμπελ Ανί Ερνό, οι Αμπντούραζάκ Γκούρνα, Κολμ Τόμπιν, Ολγκα Τοκάρτσουκ κ.ά. Στα επίσημα εγκαίνια ένας από τους ομιλητές ήταν ο Σλοβένος φιλόσοφος Σλάβοϊ Ζίζεκ, ο οποίος ουδέποτε μασάει τα λόγια του. Κατάδικασε τις τρομοκρατικές επιθέσεις της Χαμάς αλλά τόνισε την ανάγκη να ακουστούν οι φωνές των Παλαιστινίων και χαρακτήρισε σκανδαλό την αναβολή της βράβευσης, προκαλώντας διασάφηση. Δεν είναι ειδηση ότι οι φωνές των Παλαιστινίων βρίσκουν τείχος. Δεν είναι ειδηση, εξάλλου, ότι και ο ίδιος ο πολιτισμός πέφτει θύμα των γεωστρατηγικών παιχνιδιών. Ένα ακόμη παράδειγμα στην πρόσφατη Ιστορία όταν με τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία ξεκίνησε ένα «κυνήγι μαγισσών» Ρώσων καλλιτεχνών αλλά και του ρωσικού πολιτισμού γενικότερα.

Η βασίλισσα των πυρηνικών

Ο ρόλος της Φρειδερίκης στην είσοδο της Ελλάδας στην «ατομική εποχή» όπως διαφαίνεται στο βιβλίο του Αχιλλέα Χεκίμογλου

Ο INFO

Το βιβλίο του Αχιλλέα Χεκίμογλου «Ατομική εποχή: Πυρηνική ενέργεια, αντιδραστήρες και ουράνιο στην Ελλάδα του 20ού αιώνα» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Παπαδόπουλος

Κείμενο

Ανάσσης Καραμπάτσος

Η κρίση δημιουργεί νέα κρίση όταν η λύση της αφήνει σπέρματα μιας -συνήθως χειρότερης- επανάληψής της. Συνέβη με την ατομική εποχή που ακολούθησε την πρώτη επίδειξη φονικότερων δυνατοτήτων σε Χιροσίμα και Ναγκαοόκι. Κι αυτό όταν τα δύο γεωπολιτικά μπλοκ διαφώνιζαν τον θαυμαστό νέο κόσμο με ειρηνικές εφαρμογές της πυρηνικής ενέργειας.

Ο Αχιλλέας Χεκίμογλου στο βι-

βλίο του «Ατομική εποχή» παρακολουθεί με εξαντλητικές λεπτομέρειες, μέσα από ντοκουμέντα που έρχονται για πρώτη φορά στο φως, τη διαδρομή της φωτεικής μετεμφυλιακής Ελλάδας στην πυρηνική δίνη. Σε αυτήν τη διαδρομή ξεχωρίζουν πρόσωπα όπως η βασίλισσα Φρειδερίκη.

Τέλη της δεκαετίας του 1950, «κύριος των πυρηνικών επιδιώξεων της Ελλάδας, που απασχολούσαν πα σε καθημερινή βάση τον Τύπο, ήταν και ο Θρόνος». Η αποκαλούμενη και «Φρέικπ» εντάρησε στη θεωρία της σκάσης, περιόδευσε στα πυρηνικά τοπία των ΗΠΑ και εντοπίσασε με τις γνώσεις της τους συνοδούς της- προσκαλούσε στο παλάτι επιστήμονες-σταρ της ατο-

Πρόταση

μικής εποχής. Γιατί άραγε τα ανάκτορα πλημμύρισαν από περιοδικά και βιβλία για τον βομβαρδισμό του ατόμου και απέκτισαν «ενθόμιο» -αποκαλύφθηκε ραδιενεργό υλικό αρχές του 2023- έναν κύβο ουρανίου στο Τατόι;

Όπως οι ναζί ανέπτυξαν ενθουσιωδώς την τεχνολογία και γοητεύτηκαν από οποιοδήποτε νεωτερισμό, εικάζουμε ότι έτσι και η Γερμανίδα «γαλαζοαίματη» που φόρεσε τη στολή τους και βίωσε την εποχή τους μαγνητίστηκε από το αμερικανικό project «Ατομα για την ειρήνη». Σύντροφος στην αντικομμουνιστική ουστέρια του διαβότου αρχηγού της CIA Αλεξ Ντάλες, η Φρειδερίκη δόθηκε ψυχή τε και σώματι στη συντριβή των «κόκκινων». Αν και έστεινε ένα προσωπικό δίκτυο επαφών και διπλωματίας, δημοσίων διήλωνε «ταπεινή μαθήτρια» της ατομικής ενέργειας.

Ο Ψυχρός Πόλεμος δεν άφησε περιθώρια για πολιτικά και επιστημονικά συνεργασία των δύο μπλοκ σε ειρηνικές εφαρμογές ή στη σύλληψη. Η Φρειδερίκη ήταν τέκνο αυτής της εποχής που ανακάλυπτε πλούσια ουρανοφόρα κοιτάσματα στη Μακεδονία δημιουργώντας πυρηνικές προδοκίες. Και αποκαλύπτει πώς η Ελλάδα είχε επιλέξει ποιο ατομικό άρμα θα καβαλάσει το 1957, όταν αντιτάχτηκε στην επιστημονική διάσκεψη για τα ραδιοϊσότοπα, απορρίπτοντας μαζί με τους δυτικούς ένα σοβιετικό αίτημα. Ήταν η... ουσιαστική επιστολή που την έβαλε το 1959 στο κλειστό κλάμα των έμπιστων των ΗΠΑ για στρατιωτική χρήση της ατομικής ενέργειας.

Στην «ατομική Ελλάδα» είχε ρόλο φυσικά ο στρατός. Ο ναύαρχος Σπανίδης, επί παραδείγματι, ανήκε στους σκαπανείς, σπίνοντας αντιδραστήρα και τον «Δημόκριτο», ενώ διαπραγματεύσεις που αποκαλύπτεται ότι ήταν παρωχημένα ανατολίτικα παζάρια για κατασκευή πυρηνικού εργοστασίου παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος διεξήγαν τα χουντικά τέκνα του ΙΔΕΑ. Τα σχέδια ναυάγησαν στο Τσερνόμπιλ, ενώ εμπόδιο ήταν το κόστος που φούσκωνε από τόσους «ενδιάμεσους». Μια τοπική μεταπολεμική ελληνική ιστορία δηλαδή.

□

Η Φρειδερίκη με τον Αμερικανό πρόεδρο Ντουάιτ Αϊζενχάουερ και τον βασιλιά Παύλο το 1959, ένα χρόνο μετά το ταξίδι της στα... πυρηνικά αξιοθέατα των ΗΠΑ

Το πρόσωπο

Παγκόσμιος και δικός μας

Είναι σαν ορκισμένοι σαμάνος που διασχίζει ηπειρούς, θρησκείες και ντοπιολαλιές κουβαλώντας την πατρίδα του στην πλάτη μέχρι τη Γη του Πυρός, τον Αμαζόνιο, τον Βερίγγειο πορθμό, με μόνη εξουσία τη δύναμη του αρχαίου μύθου. Ο **Θεόδωρος Τερζόπουλος** είναι πρέσβης και δάσκαλος μαζί, αληθμιστής που ανακατεύει τη γλώσσα της μνήμης με τη γλώσσα των σωμάτων και το αλάτι του ιδρώτα με τις ξεχασμένες προσευχές. Είναι αδερφός με τις σημαντικότερες προσωπικότητες του παγκόσμιου θεάτρου, με τα παιδιά που συναντάει στις λάσπες, με τους επαναστάτες και με τους ρυθιδιασμένους γέρους. Αλλά πάντα γυρνάει πίσω. Στο κέντρο του, στο θέατρό του, στη σχολή του. Για να πάρει δυνάμεις να συνεχίσει το συγκλονιστικό οδοιπορικό του. Φέτος αποφάσισε για πρώτη φορά να κάνει μια μεγάλη στάση στο Εθνικό Θέατρο για να μας παρουσιάσει την «Ορέστεια» του Αισχύλου στα καλοκαιρινά Επιδαύρια, μια ειδηση που έχει ήδη κάνει τον γύρο του κόσμου. **Κ.Α.**

